

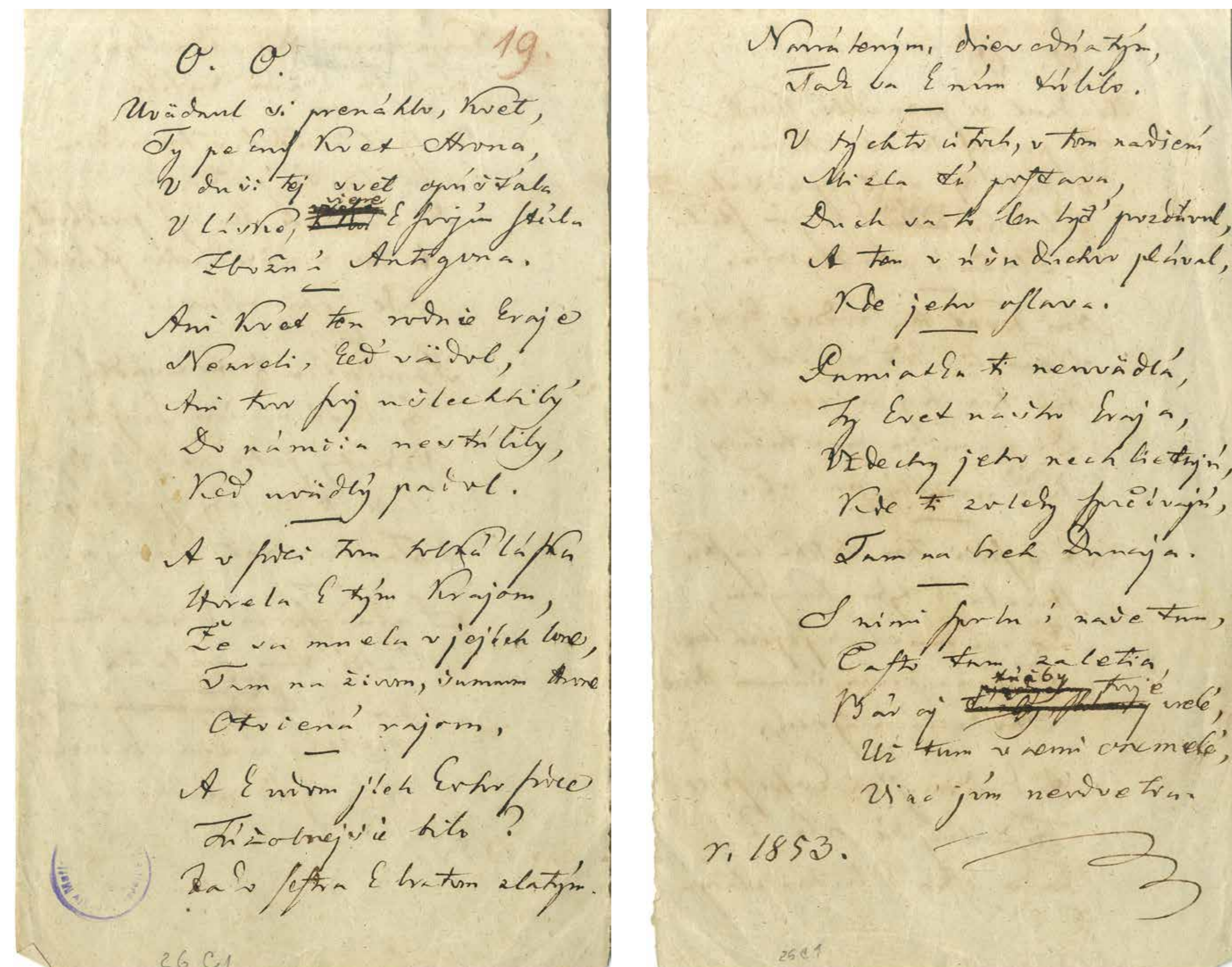
A. O.

Uvädnul si prenáhlo, kvet,
ty pekný Hrona,
v duši tej svet opúšťala,
v viere k svojim stála,
zbožná

Ani ten kvet rodne kraje
nezreli, keď
ani tvor svoj ušlechtilý,
do nestúlili,
keď uvädil padol.

A v srdci tom toľká láska
horela k tým
že sa mnela v jejich lone,
tam na živom šumnom
.....
otočená rajom.

A k rodom ich koho srdce
túžobnejšie bilo?
Jako sestra k bratom
navráteným, drier odňatým,
tak sa k nim

ÚLOHA

- Podľa originálu básne Ľudovíta Štúra venovanej pamiatke Adely Ostrolúckej doplňte na tabuľu chýbajúce slová. Dávajte pritom pozor aj na rýmy.

Keď Adela Ostrolúcka v roku 1853 zomrela, Ľudovít Štúr jej venoval túto báseň. Je to jediná báseň, ktorú pre ňu napísal.

Samo Chalupka

Štúrovci

- Mor ho
- Branko
- Likavský väzeň
- Turčín Poničan
 - Detvan
 - Marína
- Slovenské ľudové rozprávky
 - Duma Bratislavská
- Zakliata panna vo váhu a divný Janko
 - Reštavrácia
 - Slávy dcéra
 - Pán prsteňov
- Tri gaštanové kone
 - Kocúrkovo
- Smelý zajko v Afrike
- Pilní poľní a domajší hospodár
 - Olejkár
 - Babička
- Hájnikova žena
- Rysavá jalovica

Pavol Dobšinský

Andrej Sládkovič

ÚLOHA

- Priradte vybrané diela k spisovateľom a básnikom na obrázkoch. Ktoré ste nepriradili? Zdôvodnite prečo.

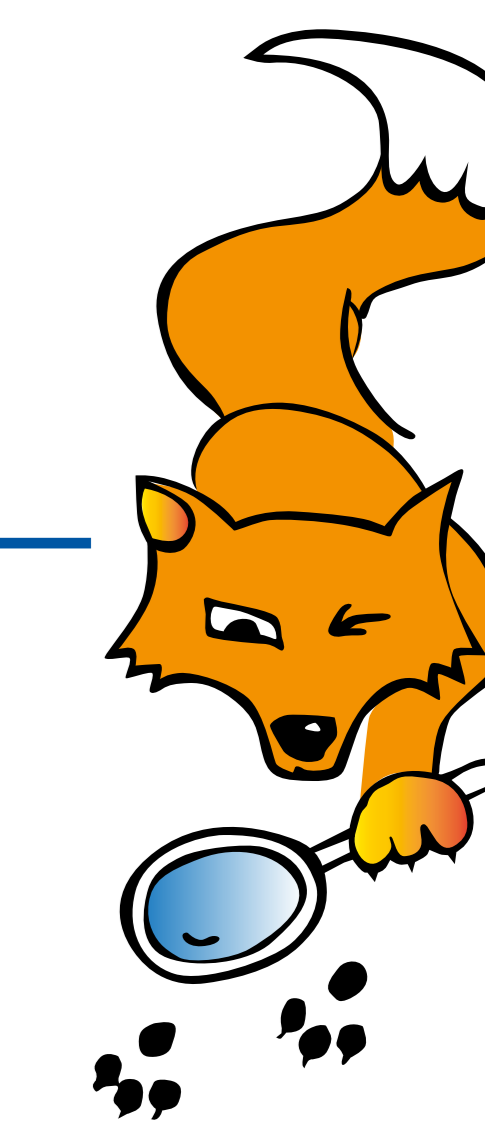
Ján Kalinčiak

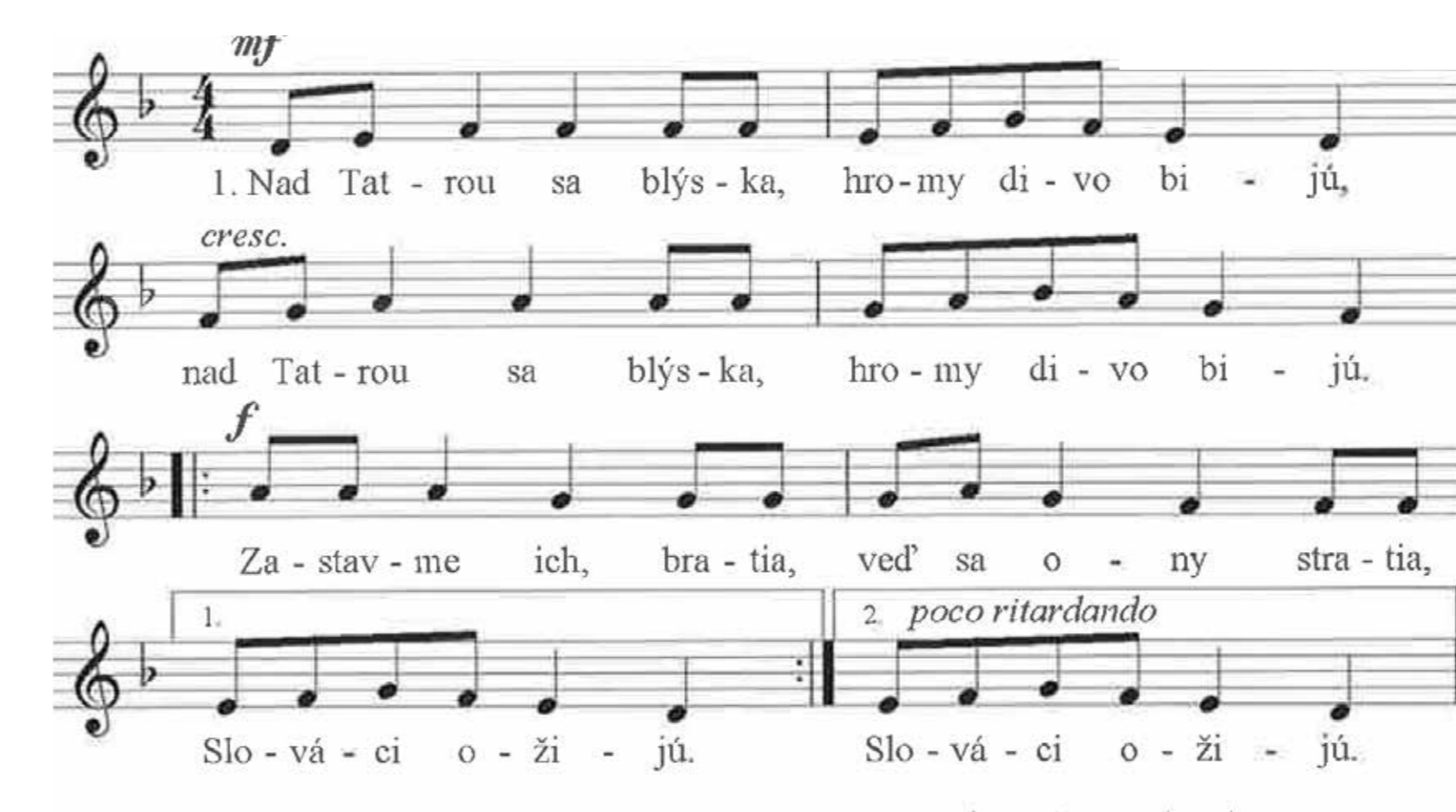
Janko Král

Jozef Miloslav Hurban

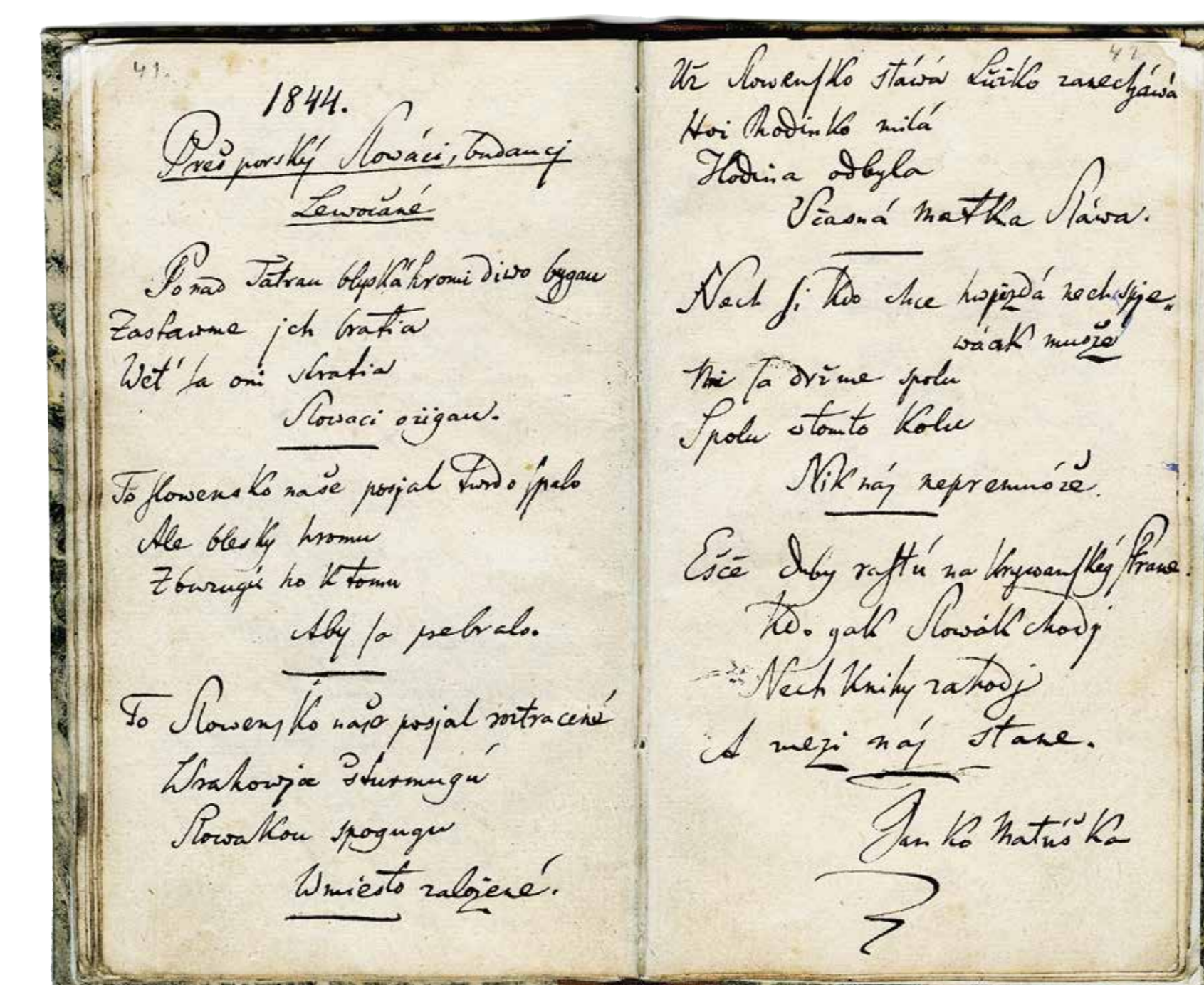

O troch grošoch

ÚLOHA

- Zistite, aký má hymna rým a skúste si ju zaspievať. Všimnite si rytmus piesne a intonáciu. Skúste sa pri spievaní alebo recitovaní hymny navzájom počúvať a zistiť, kde sa vo vete dáva prízvuk, dôraz a pauza.

ÚLOHA

- Kto napísal text slovenskej hymny Nad Tatrou sa blýska?
- Prepíšte úryvok z pôvodného textu hymny.

Romantizmus v poézii je založený na vyjadrení hlbokých osobných pocitov.

Dumky večerní

Samoten v háji, kde hlasu nehlesne,
zamyšlen sedě, v myšlénkách se tratím;
na nebi modrém slunce k horám klesne
a již jen z dálky lístků skulinami
hledí do háje, kde čas sobě krátím;
vánky šumivé mdlějí dolinami,
sedají do hor, kde jich lůžko bývá;
a vše již tmavým rouchem se odívá.

Ľudovít Štúr 1838. Úryvok z básne

ÚLOHA

- Vyberte si na výstave predmet, ktorý vás najviac zaujal a skúste zložiť o ňom básničku.

ÚLOHA

- Ako sa volal zberateľ slovenských ľudových rozprávok a povestí? Poznate niektoré?

Kopal raz jeden chudobný človek pri hradskej ceste priekopy. A neviem, ako sa stalo, ako nie, dosť na tom, že sám kráľ voľakdesi šiel po tej ceste a opýtal sa chudobného človeka:

„Povedzte mne ty, môj drahý, akú máš plácu na deň za túto ťažkú robotu?“

„Ha, najjasnejší kráľu, ja mám na deň tri groše.“

Zadivil sa kráľ nad tým a opýtal sa ho, ako môže na tých troch grošoch vyžiť.

„Jaj, Vaša Jasnosť, čoby len vyžiť, to by ešte bolo ľahko; ale ja z tých troch grošov prvý vraciam, druhý požičiavam a kremä na tom treťom sám žijem.“

Ale tu veru kráľ nerozumel, čo to znamená; trel si rukou čelo, že si rozhúta, čo by to, ako by to mohlo byť. No nevyhútal nič, len pekne-krásne priznal, že on veru nerozumie, ako by to mohlo byť, z troch grošov i vracat' i požičiavať i vyžiť.

„Nuž, najjasnejší pane,“ povie chudobný človek, „to je takto! Chovám si otca už starého a nevládneho, tomu vraciam: bo on ma vychoval. Ale chovám i jedného malého syna: tomu požičiavam, aby mi vrátil, keď ostariem sa. A na treťom groši aj sám potrebujem žiť.“

„No dobre, keď je tak,“ zaradoval sa kráľ. „Vidíš, môj drahý, ja mám doma dvanástich radcov a čím väčšiu plácu im dávam, tým väčšmi ponosujú sa mi, že nemajú z čoho žiť a troviť. Teraz im ja zahádam túto hádku, čo si mi ty povedal. Ale ak by prišli k tebe opytovať sa, nepovedzte im, čo to znamená, — pokým len môj obraz neuvidíš.“

Ako to dopovedal, daroval ešte sedliakovi za hrst' dukátov a odišiel domov.

Len čo došiel, dal zavolať tých dvanástich radcov pred seba:

„Vy,“ povedá im, „čo na toľkých peňazoch nemôžete vyžiť; jesto tu v krajine jeden človek, ktorý má na deň kremä tri groše a ešte aj z tých jeden vracia, druhý požičiava a iba na tom treťom sám žije — predsa statočne vyžije. Teraz, keď ste múdri, povedzte mne vy, ako je to možno; lebo ak mi do pozajtrajška nepoviete, dám vás všetkých z krajiny vyhnať, aby ste mi aspoň darmo chlieb nejedli.“

Pobrali sa slávni radcovia s ovesenými nosmi domov a zasadli do rady, čo ako by to bolo. Každý chcel byť múdrejší a ono za rozumom prostého človeka žiaden pohodiť nemohol. Minul deň, míňal sa i druhý; na tretie ráno mali už postaviť sa pred kráľa a ešte nevedeli tej veci ani vývod ani rozvod. Naveľa, naveľa voľakto im pošepol, kde by vyhľadali toho chudobného človeka, že im ten najskôr spod závozu pomôže. I vyhľadali ho a dostavili sa hneď všetci k nemu. Prosbou, hrozbou, zle, nedobre dotierali doňho, aby im povedal, ako je to s tými troma grošmi. Ale on veru nezlakol sa ich. Rozpovedal kráľovský rozkaz a že kremä ešte ak by mu kráľov obraz ukázali, tak by mohla byť z tej raži múka.

„Kdeže ti my hriešni ľudia kráľov obraz ukážeme,“ hovorili títo, „veď kráľ na naše slovo k tebe nepríde a ty ani tak nesmieš pred neho?! Len daj voliak ináč nakriatnuť sa na tú rozpoved.“

„A už keď ani to neviete, tak z tej múky chleba nenapečieme!“

Pokúsili sa aj o to ostatné: Nasľubovali mu hory, doly; navláčili mu veľa peňazí, že veď už aj bez kráľovej milosti má na čom žiť, aby im tú vec len rozpovedal. Ale on nič! Iba keď už peniaze naozaj na hrbu nosili a on už dosť navysmieval sa im, že takí múdri páni nevedia si porady, vtedy vytiahol z vrecka jeden z tých dukátov, čo mu kráľ podaroval a riekol:

„No vidíte, tuná je kráľov obraz, sám mi ho podaroval, vidím ho dobre; nemám čo obávať sa, že by som prestúpil kráľov rozkaz. A tak vám čo chcem, vyjaviť môžem.“ — A vyjaviť im hádku!

.....

ÚLOHA

- Skúste dorozprávať rozprávku O troch grošoch. Viete ako sa skončí? Aký koniec by ste jej dali vy?

ŠTÚR A POLITIKA

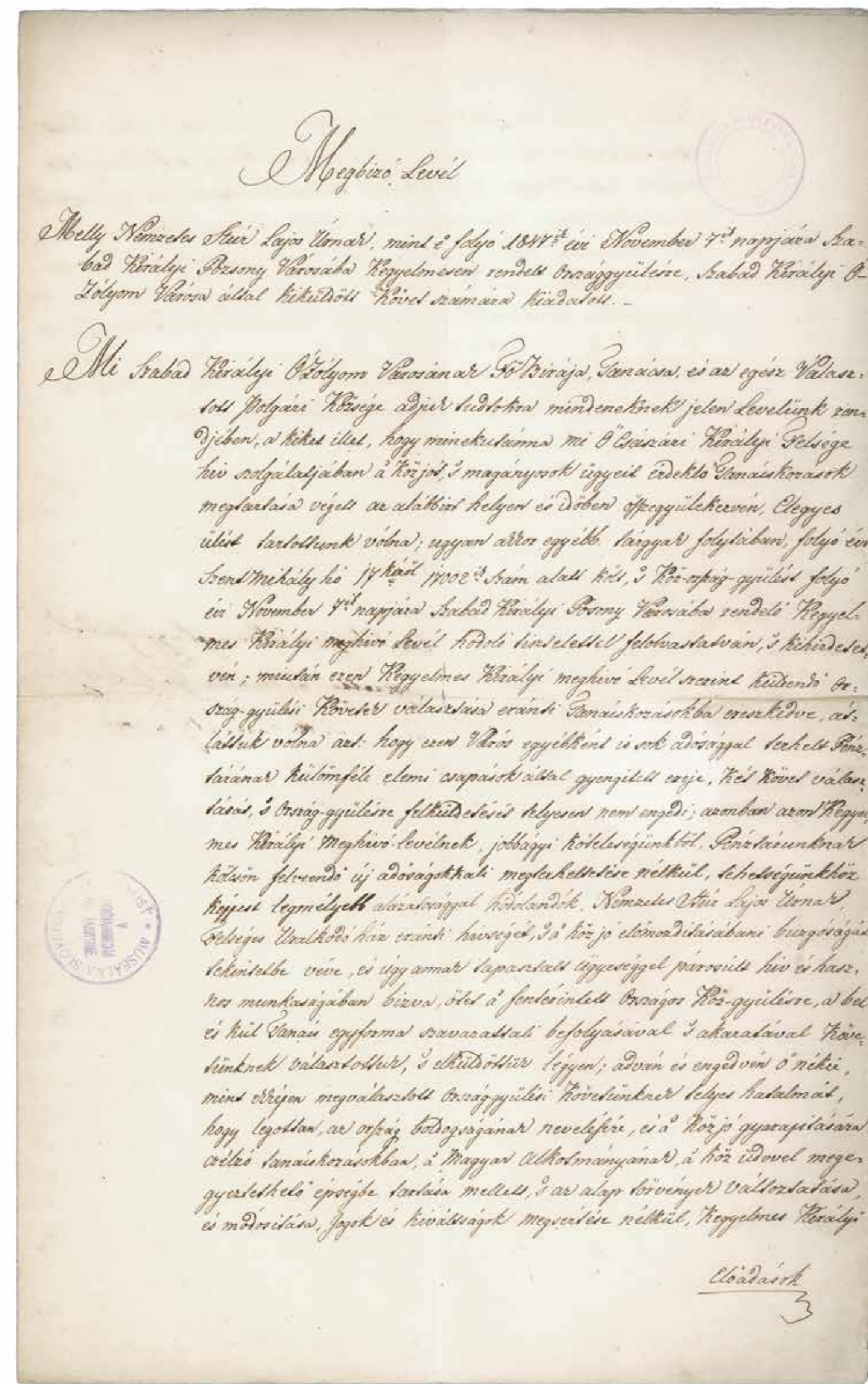
Slovenské národné noviny s článkom o zrušení cenzúry

ÚLOHA

- Nájdiť na výstave presný dátum, kedy bolo vydané prvé číslo Slovenských národných novín a dátum, kedy zanikli.

NÁMET NA DISKUSIU

- Prečo L. Štúrovi tak veľmi záležalo na vydávaní Slovenských národných novín?
- Aký význam malo ich vydávanie?

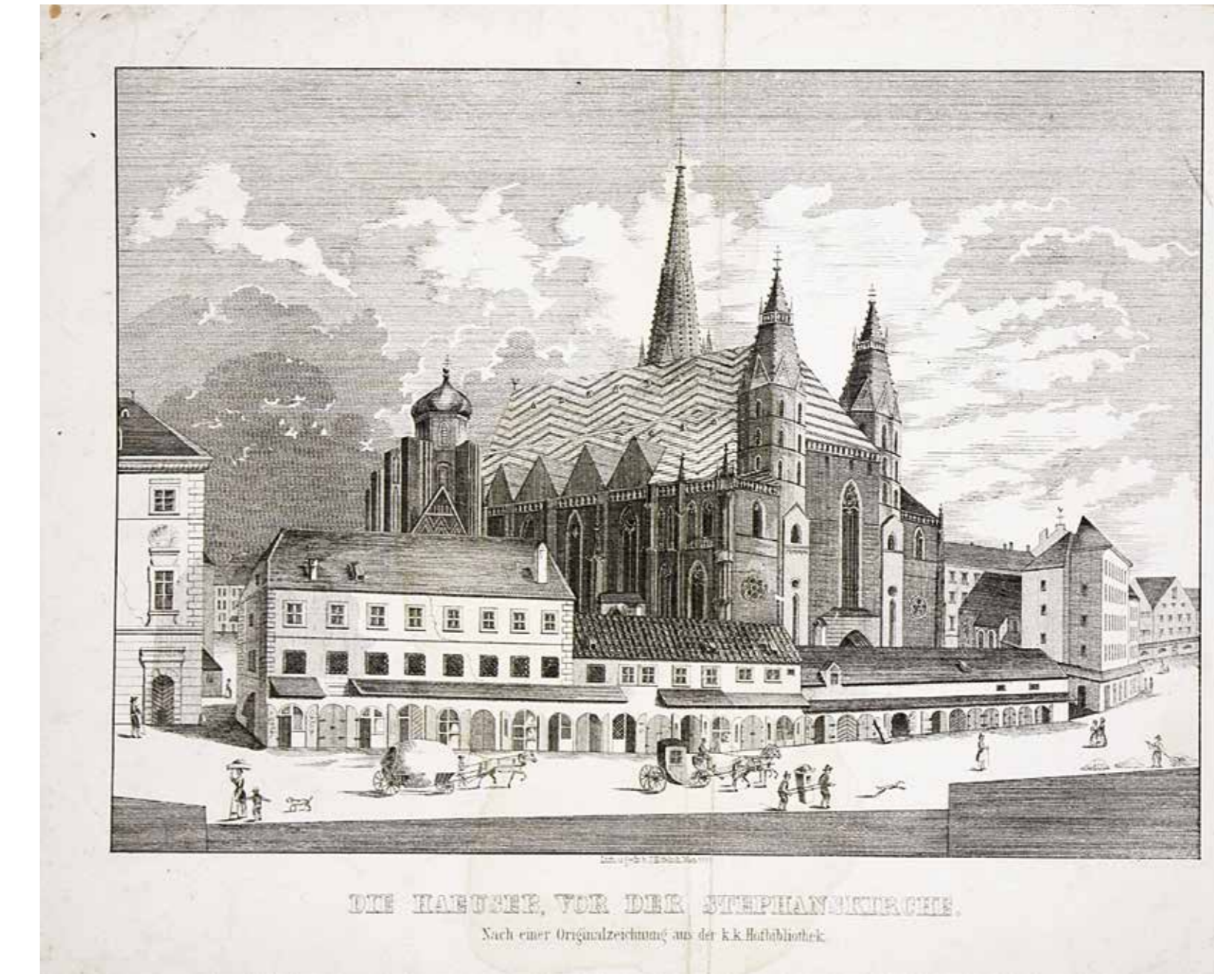
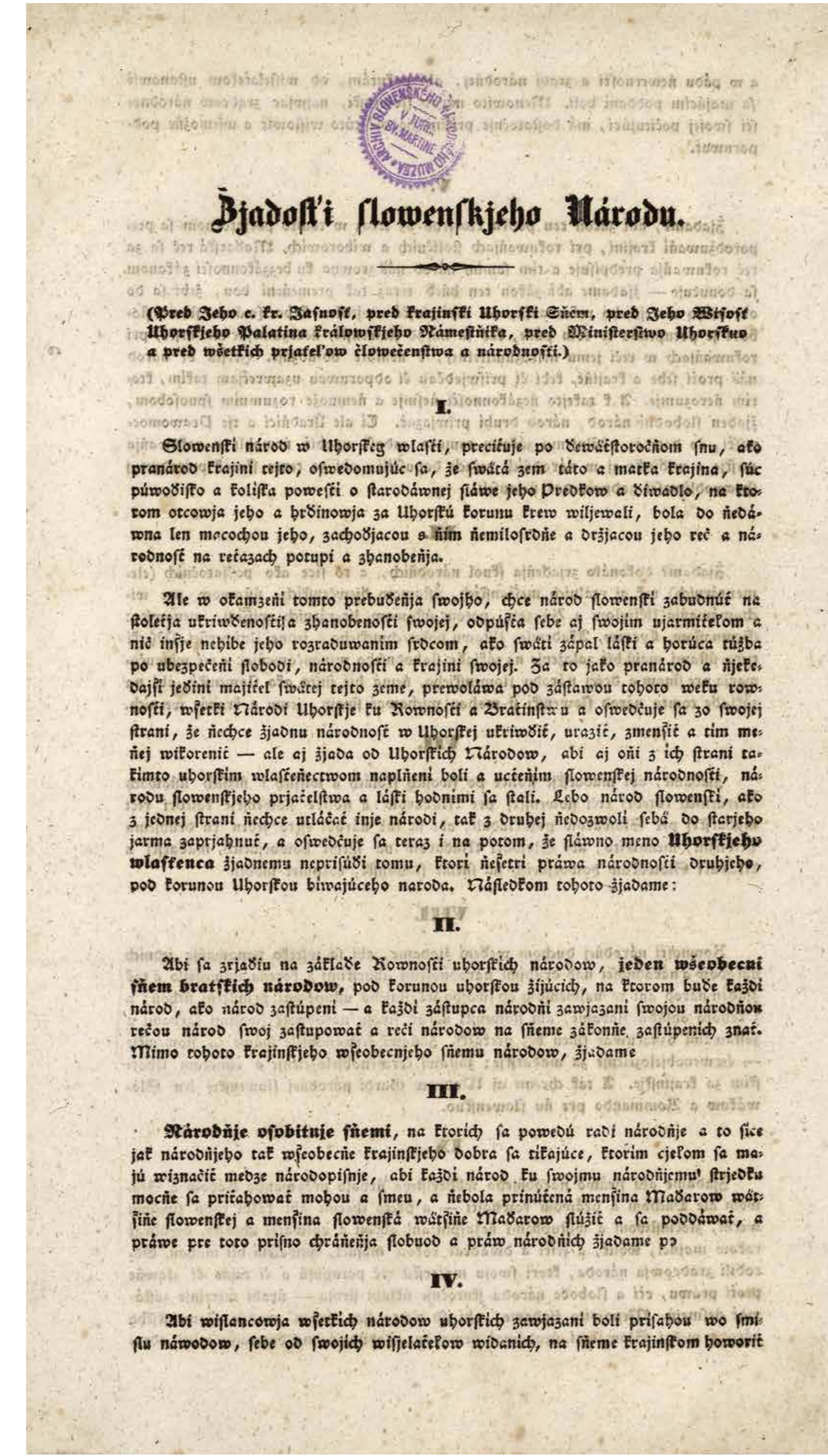
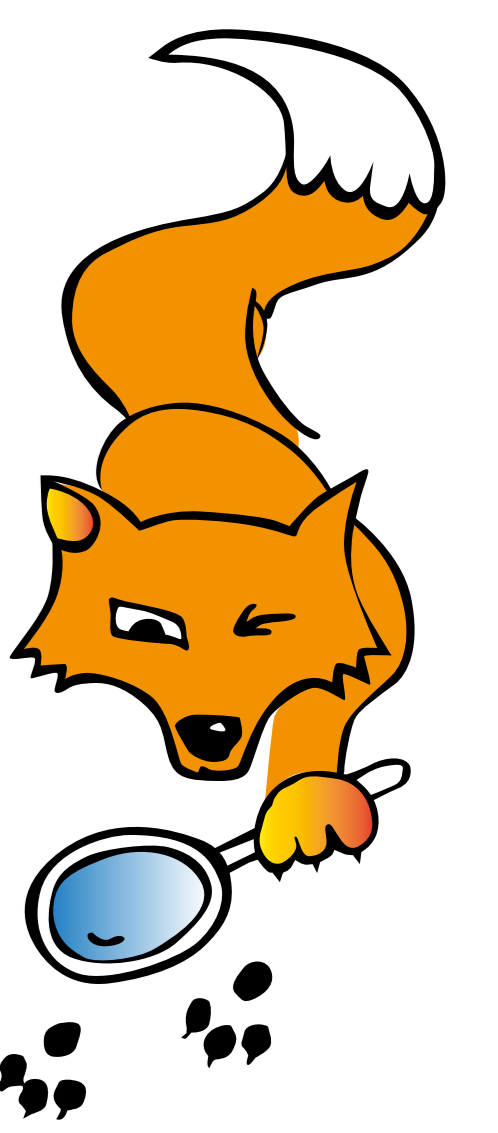

POZRITE SI FILM

- Za ktoré slovenské mesto bol L. Štúr poslancom na Uhorskom sneme?
- Prečo zastupoval práve toto mesto?

ŠTÚR A POLITIKA

Revolučné roky 1848 — 1849

ÚLOHA

- Zistite, aké udalosti sa viažu k vybraným obrázkom. (hľadajte na výstave)

► Žiadosti slovenského národa

► Viedeň — miesto náboru slovenských dobrovoľníkov

► Slovanský zjazd v Prahe

► Vznik Slovenskej národnej rady

► Slovenskí dobrovoľníci v septembri 1848

► Prijatie slovenského vyslanectva u cisára Františka Jozefa I.

ÚLOHA

- Vypočujte si reč L. Štúra na Uhorskom sneme.

ÚLOHA

- Skúste predniesť pred verejnosťou časť prejavu L. Štúra

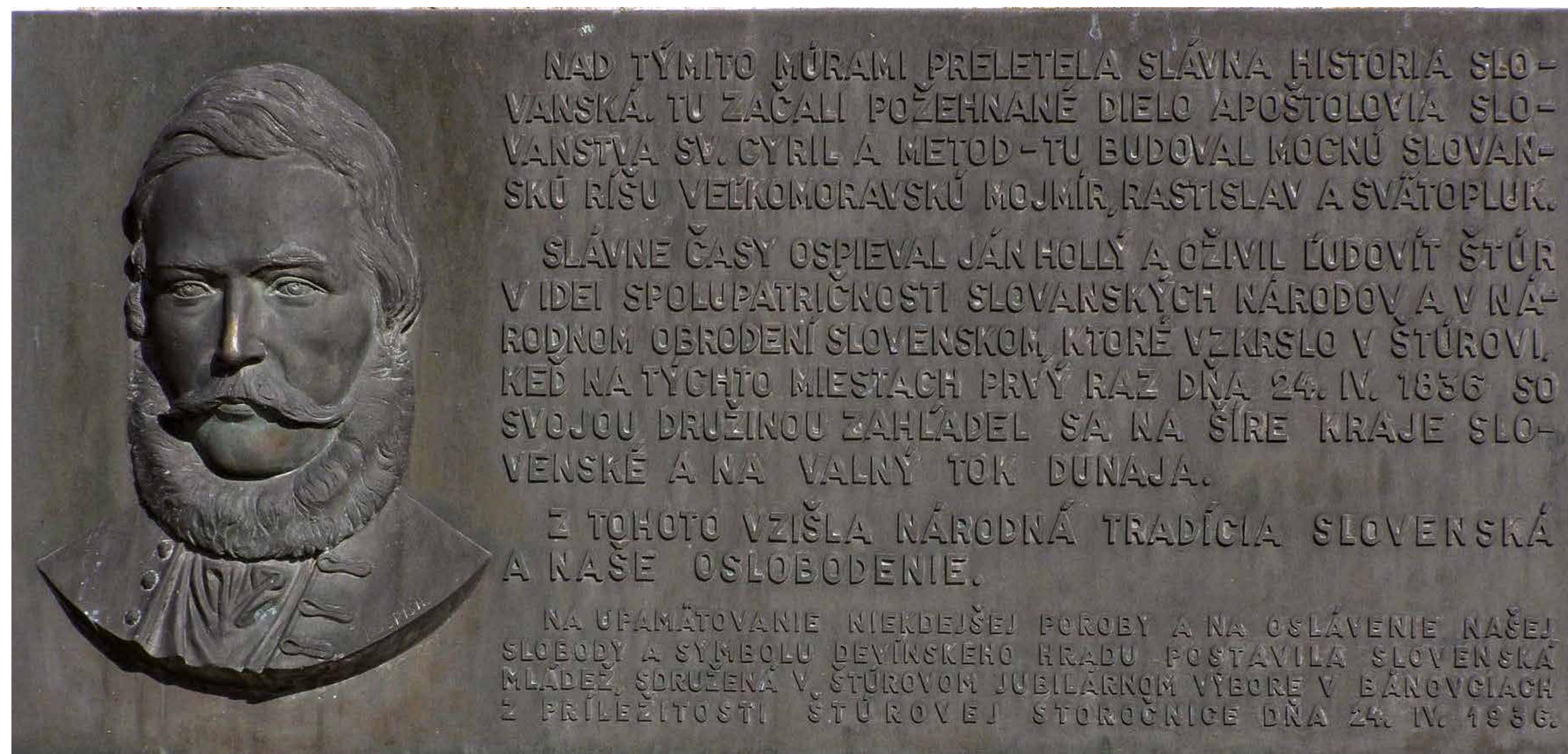

NÁMET NA DISKUSIU,

POZRITE SI FILM

- Kto bol iniciátorom Slovenského zjazdu v Prahe?
- Čo obsahovali Žiadosti slovenského národa?
- Kto sa zúčastnil prijatia u cisára Františka Jozefa I.?
- Kedy a kde vznikla Slovenská národná rada?
- Za čo bojovali slovenskí dobrovoľníci?

Štúrovci

NÁMET NA DISKUSIU

- Prečo je na Devíne pamätná tabuľa venovaná L. Štúrovi? Čo majú spoločné štúrovci s Veľkou Moravou?
- Prečo si štúrovci pridávali k svojmu menu slovanské mená?

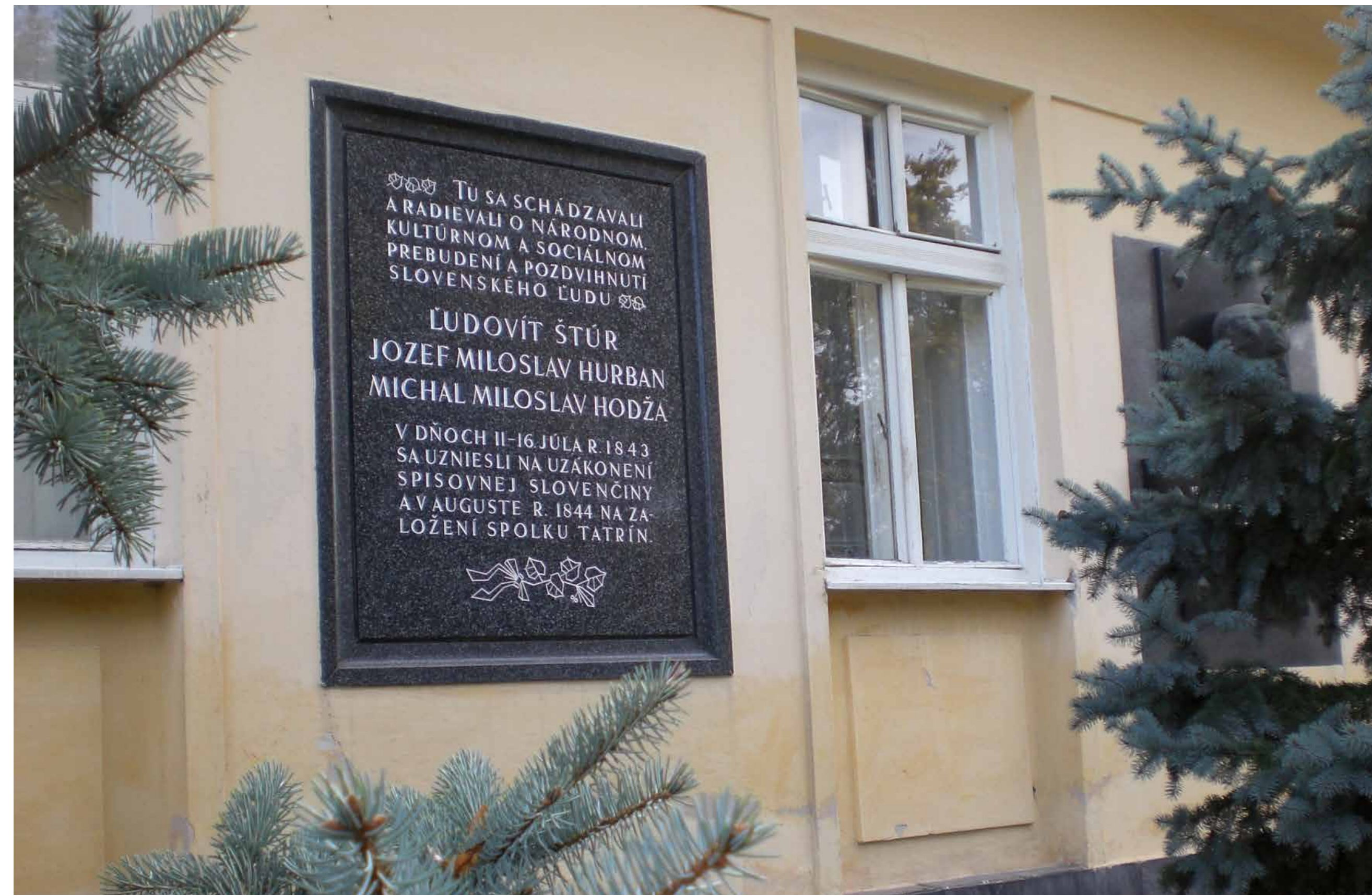
ÚLOHA

- Vytvorte si svoju vlajku dobrovoľníkov. Aké heslo by ste zvolili?

ÚLOHA

- Skúste vytvoriť krátku reportáž do novín na tému Udalosti revolučných rokov 1848 — 1849.

ŠTÚR A SLOVENČINA

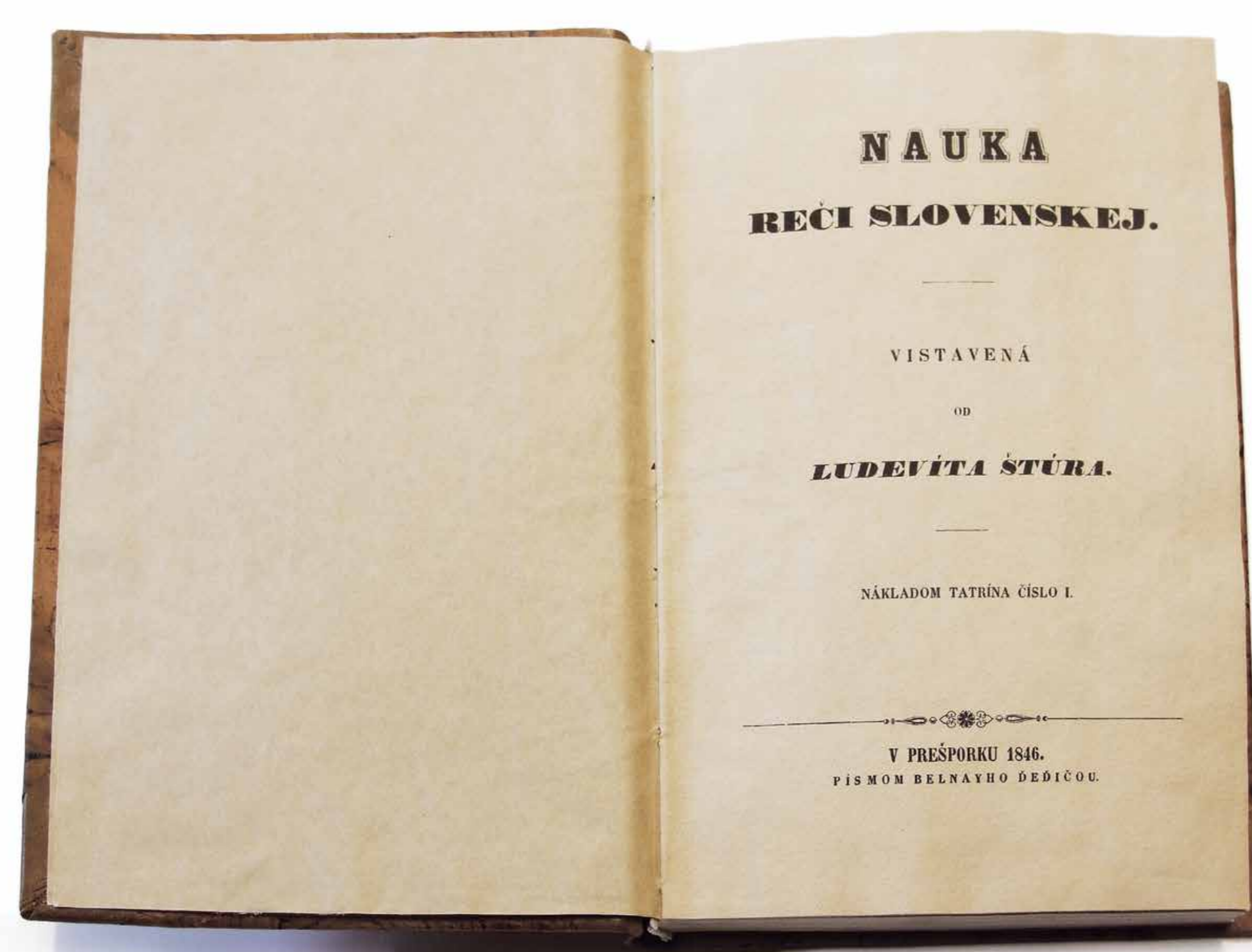
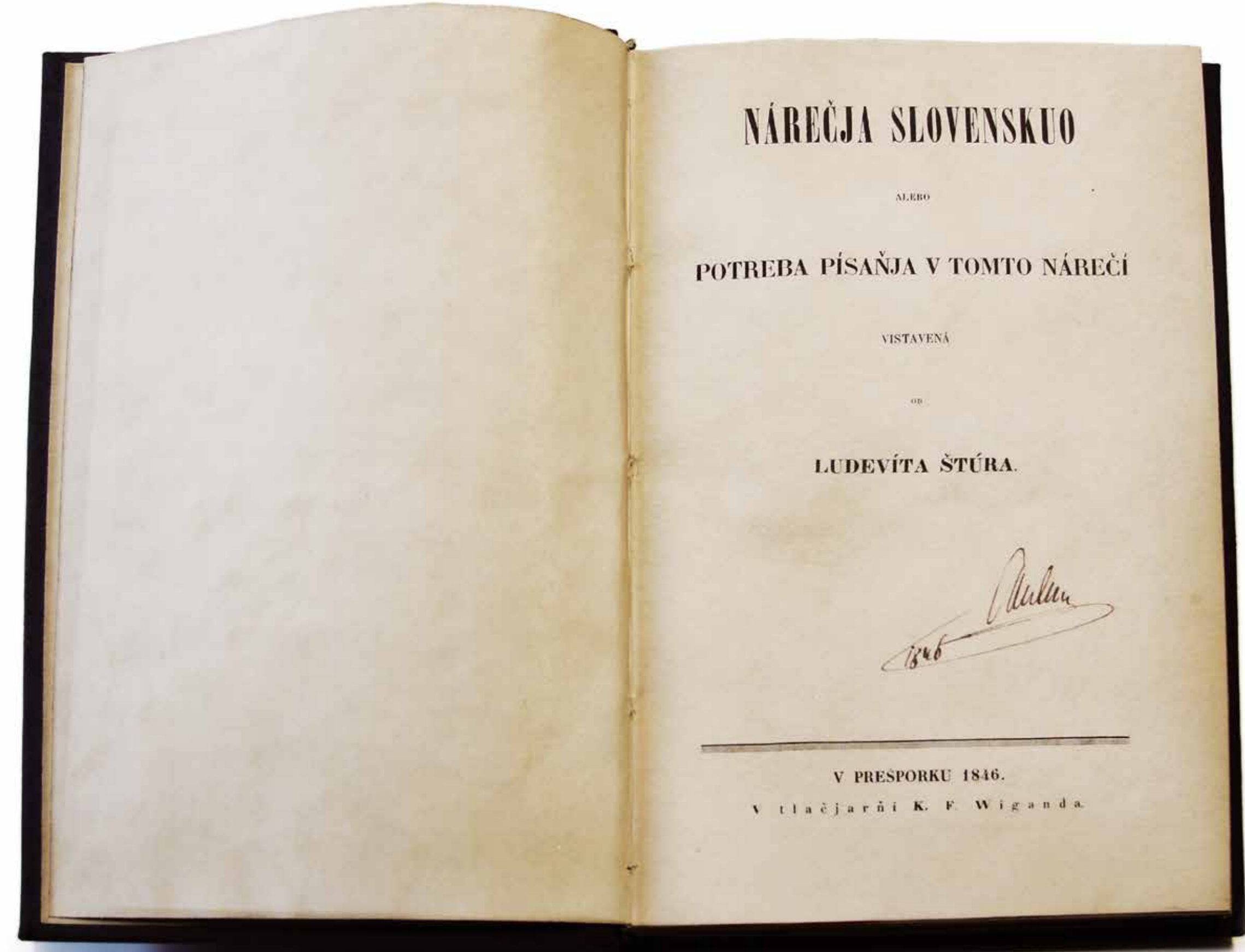
ÚLOHA

- Nájdi na výstave fotografiu fary a zisti, ako sa volá obec, v ktorej sa L. Štúr, J. M. Hurban a M. M. Hodža na poradách v júli 1843 dohodli kodifikovať novú slovenčinu.

ÚLOHA

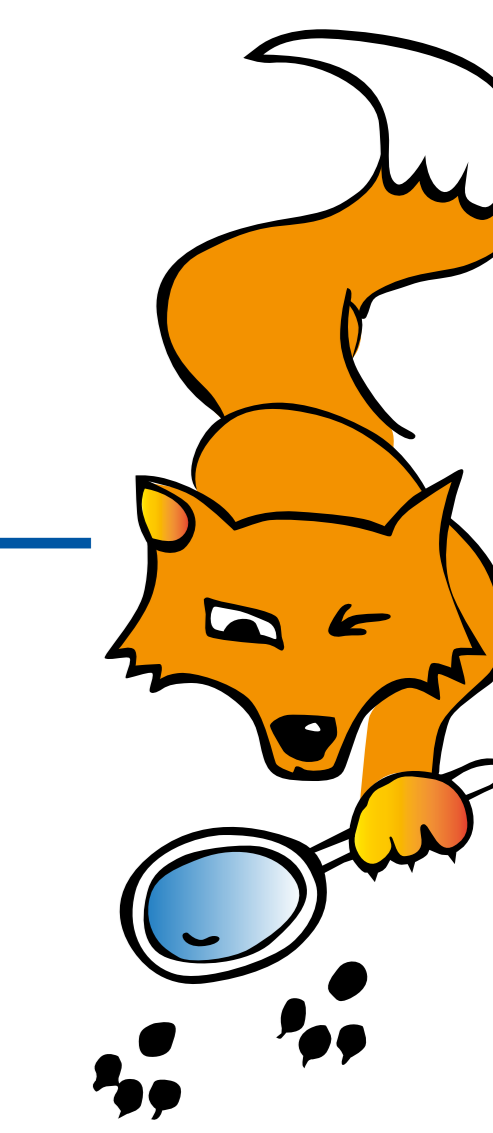
- Zisti, akými jazykmi sa v 19. storočí hovorilo v Bratislave.

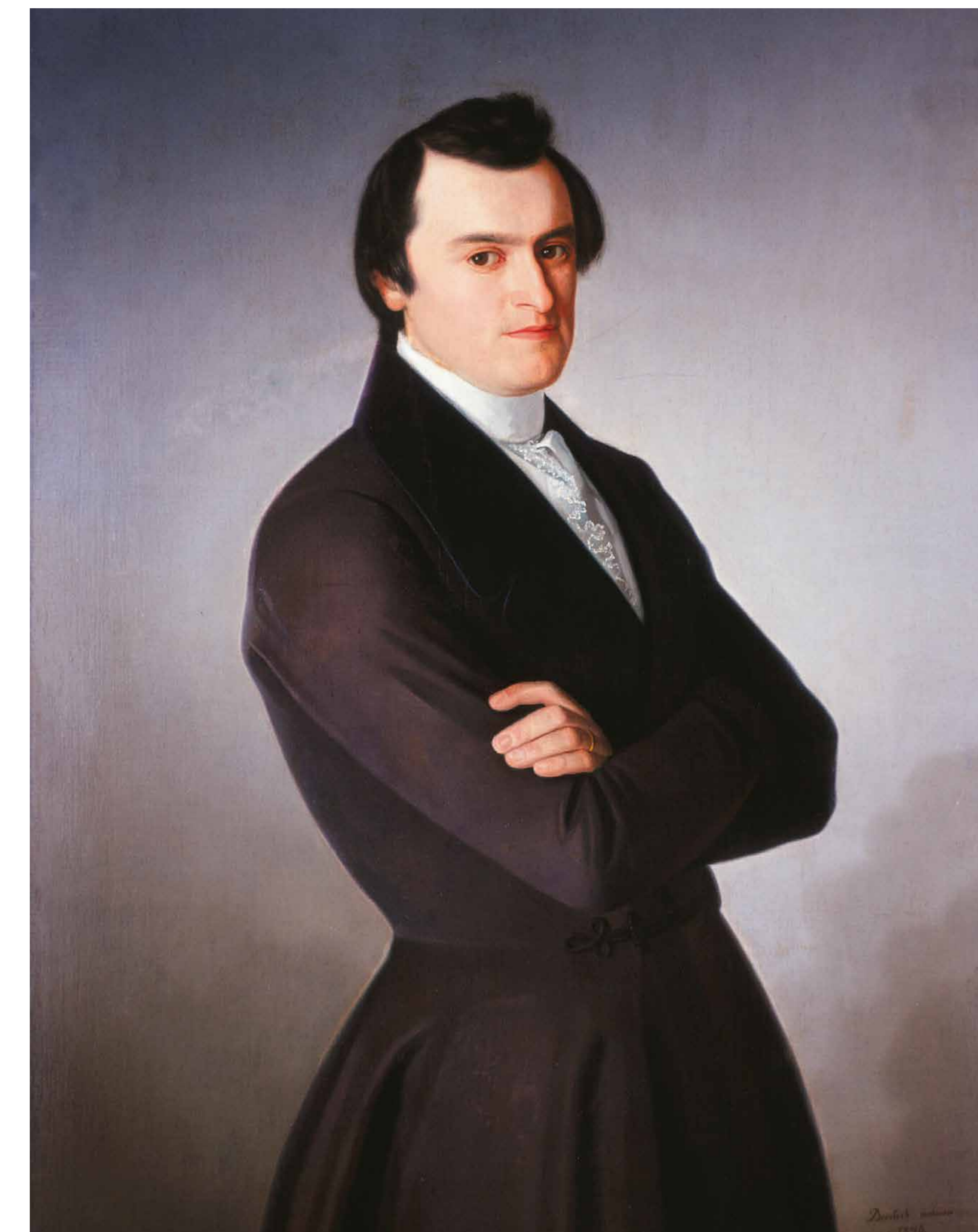
NÁMET NA DISKUSIU

- Prečo bolo potrebné, aby mal národ vlastný jazyk?

ŠTÚR A SLOVENČINA

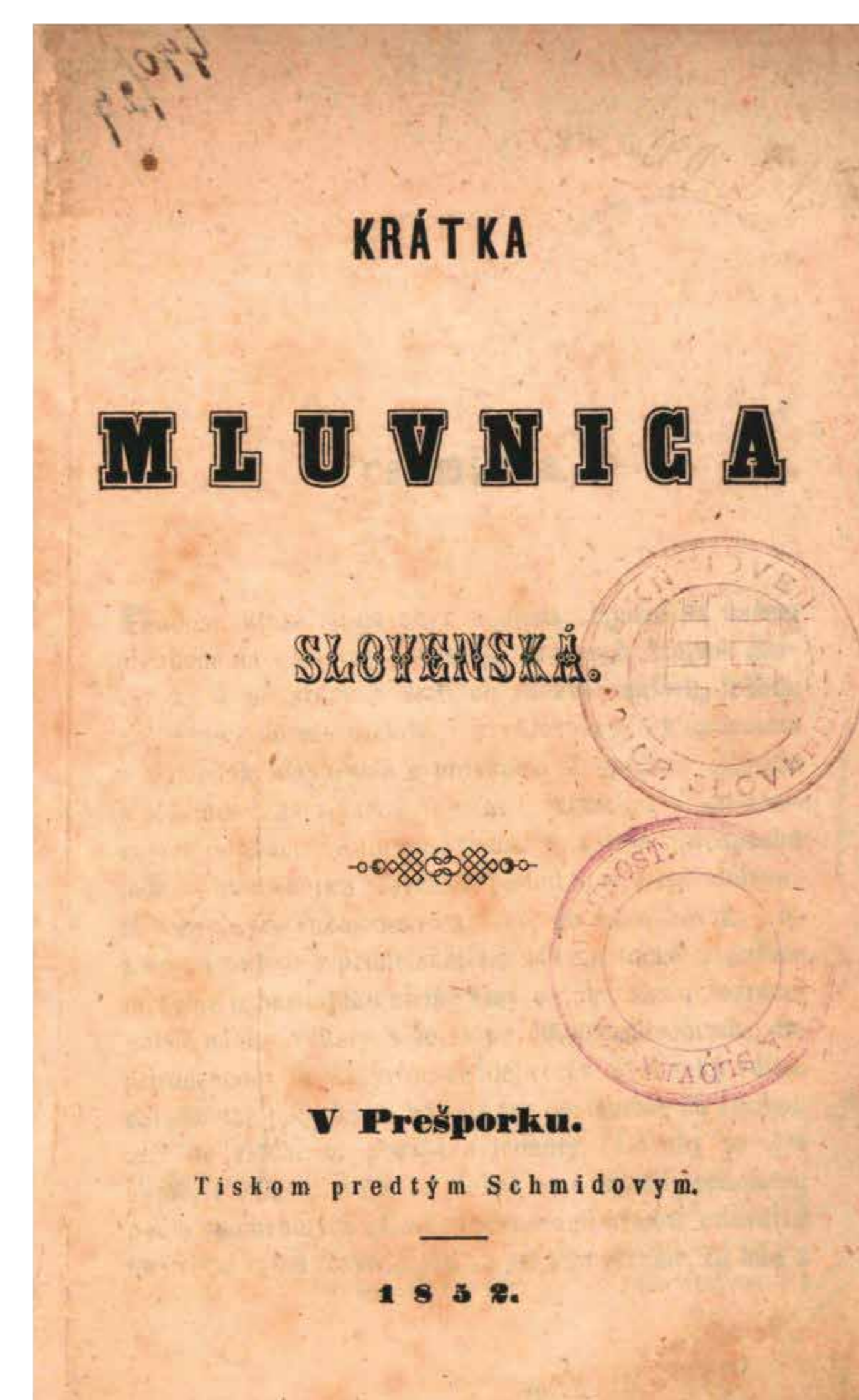
Štúrovci

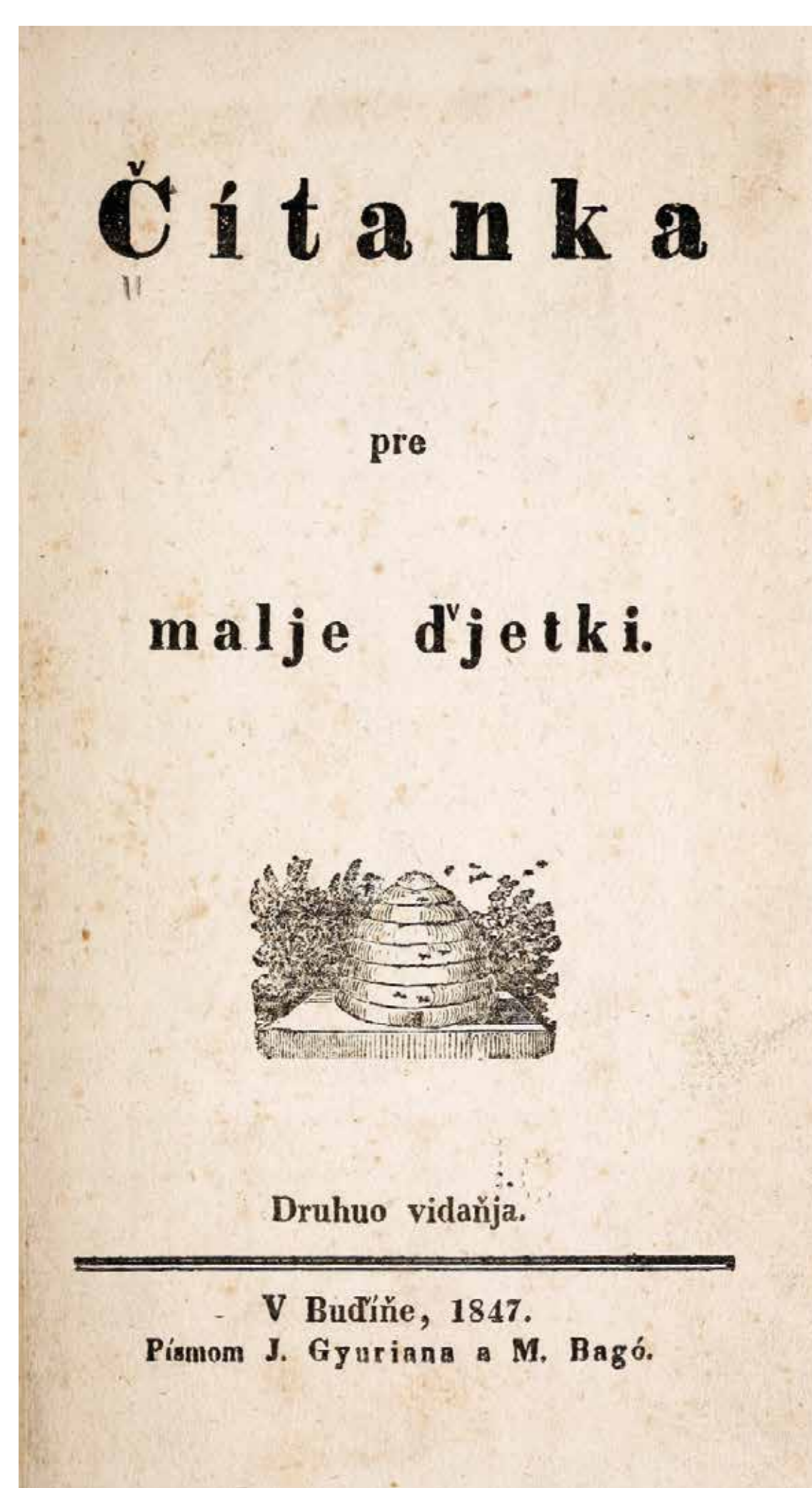
M. M. Hodža presadil v Štúrovej slovenčine určité zmeny. Najpodstatnejšími zmenami bol návrat **y, ä, ĺ** a **dvojhlások** do hláskoslovía a pravopisu.

ÚLOHA

- Viete, kto sa zaslúžil o definitívnu úpravu spisovného jazyka v roku 1852 dielom Krátka mluvnica slovenská?

Niektoré rozdiely Štúrovho spisovného jazyka a dnešnej slovenčiny

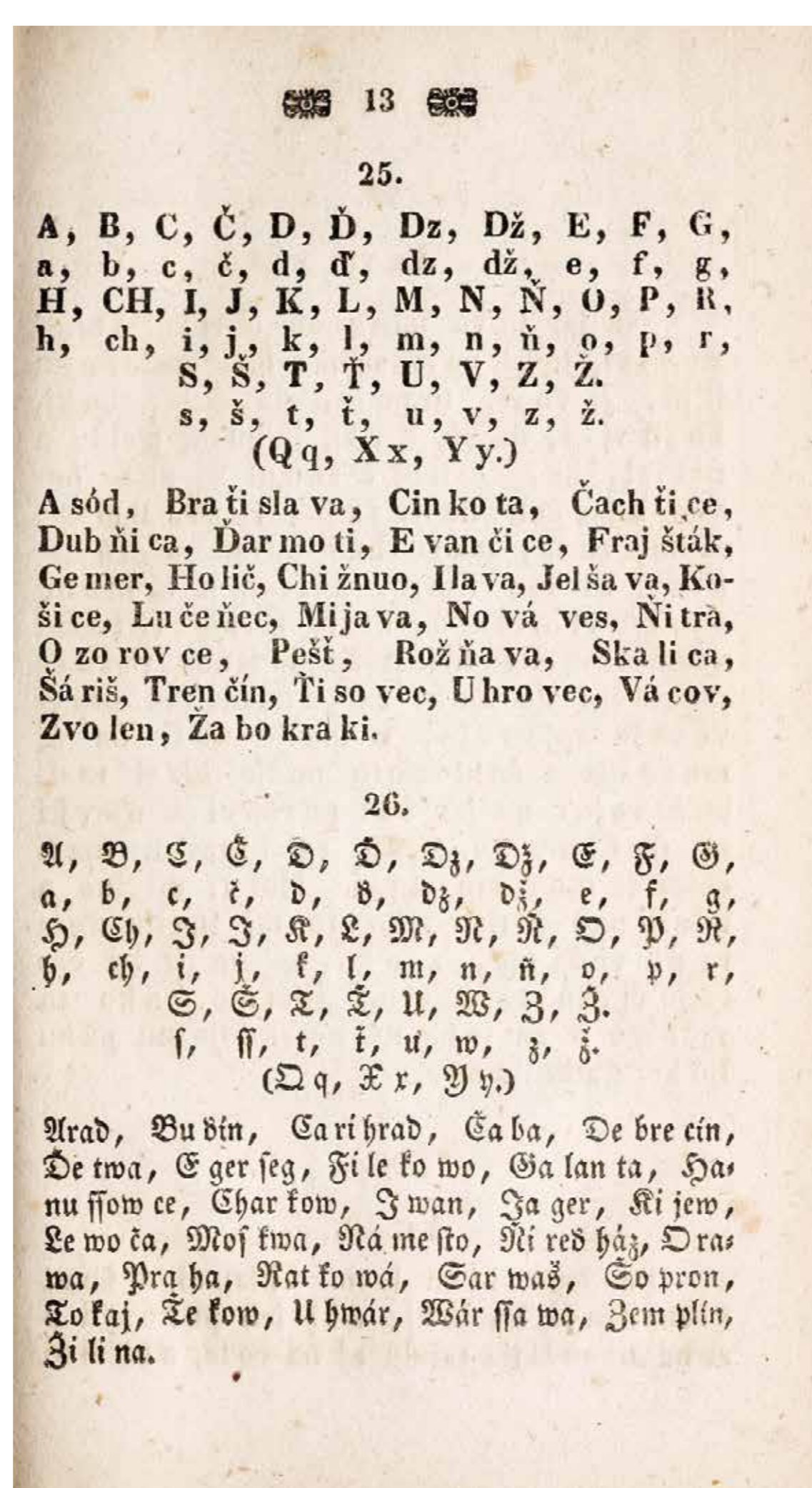
Pravopis bol založený na živej hovorovej reči a jej výslovnosti.

Preto sa v ňom nenachádzali hlásky: **y, ä, ĺ, ô**

Namiesto **y** sa písalo **i**, namiesto **ä** – **e**, a iba jednoduché **l**.

Dvojhlásky **ia, ie, iu, ô** sa písali ako **ja, je, ú, uu**.

MAJJE ĎJETKI

Rozdiel medzi hláskami **d, t, n, a, đ, ť, ň** sa všade graficky vyznačoval mäčkeňom.

BRAŤISLAVA, LUČEŇEC, ČACHŤICE

Dôsledne sa uplatňoval rytmický zákon.

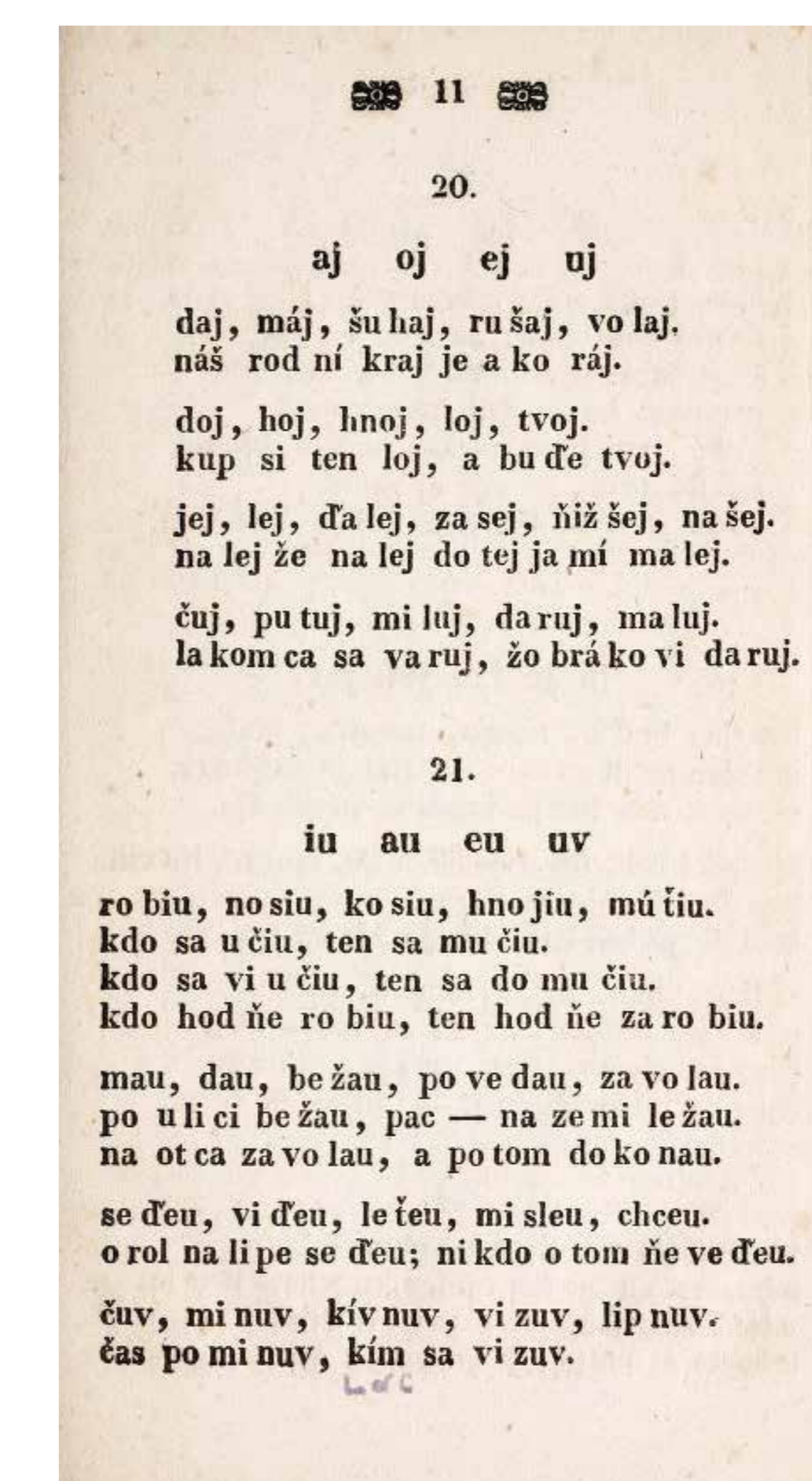
Slovesá mužského rodu v minulom čase sa písali s koncovkou – **u**, no pripúšťala sa aj koncovka –**l**, ktorá napokon zvíťazila.

BOU / BOL, BEŽAU / BEŽAL

ÚLOHA

- Skúste napísať na tabuľu v Štúrovej slovenčine vetu: *Ohýbaj ma mamko, pokiaľ som ja Janko, keď ja budem Jano, neohneš ma mamó.*

Zahrajme sa so slovami...

ÚLOHA

- Zo základu slova vytvorte čo najviac nových slov a napíšte ich na tabuľu! Napr. **REČ: nárečie, rečník, rečniť, neprereč, rečový, nárečový pis, dom, dvor, zvuk...**

ÚLOHA

- Nájdi v slove nové slová a napíšte ich na tabuľu! **Bratislava, Katarína, klávesnica...** Poznate ešte ďalšie takéto slová?

ÚLOHA

- Vytvorte čo najviac slov, ktoré končia na **aj, ej, uj, oj**. Napíšte ich na tabuľu

ÚLOHA

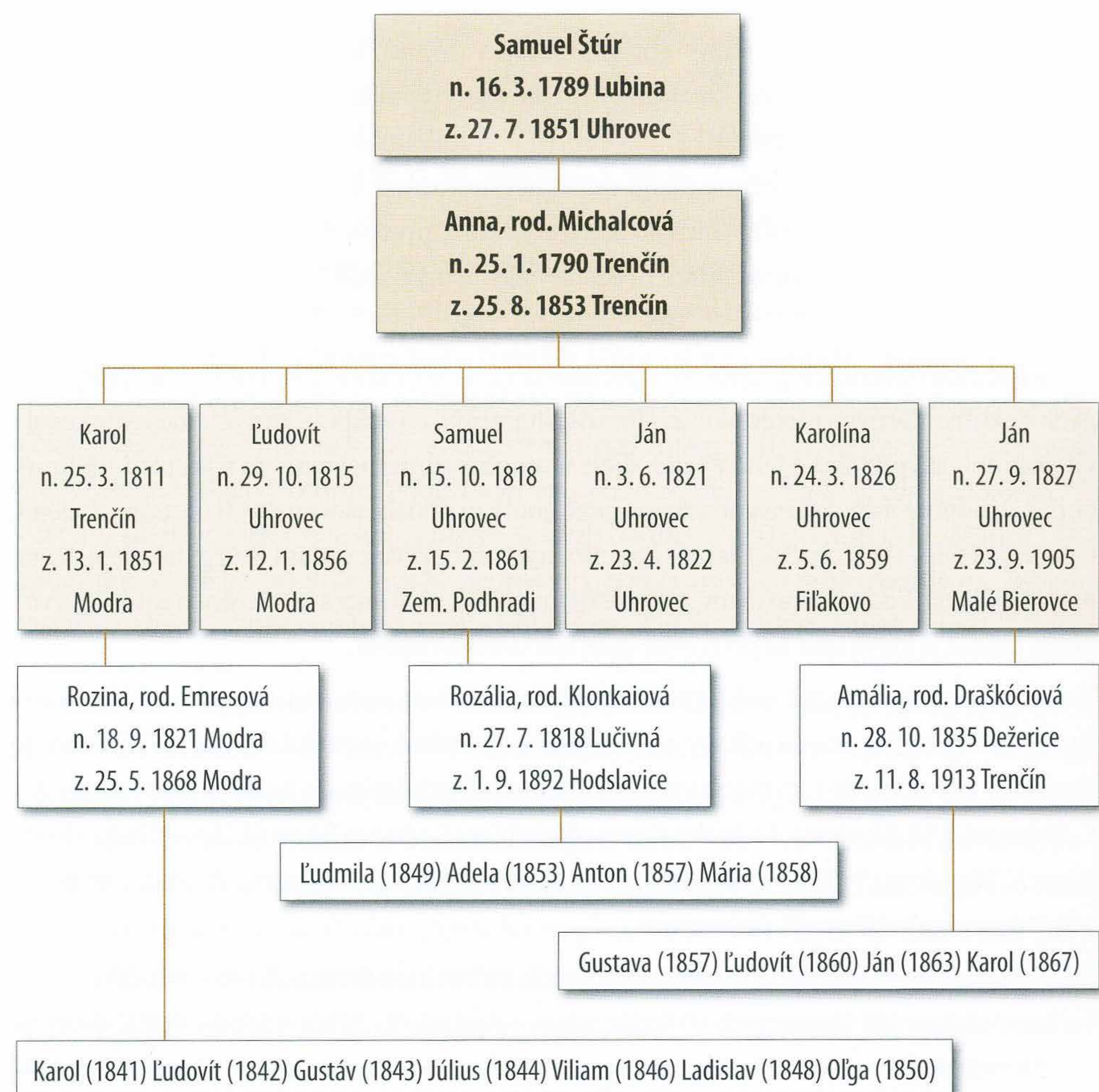
- Vytvorte k týmto slovám slová s rovnakým významom a zapíšte ich na tabuľu! **šikovný, druh, krajina, učiteľ, nahneváný, žena, výtečníci...**

Čítanka pre malé deti od Martina Hattala vydaná v štúrovej slovenčine v roku 1847.

ÚLOHA

- Prečítajte si text z diela Čítanka pre malé deti a zistite, čo sa vyrábalo z ruží.

ŠTÚR A VZDELÁVANIE

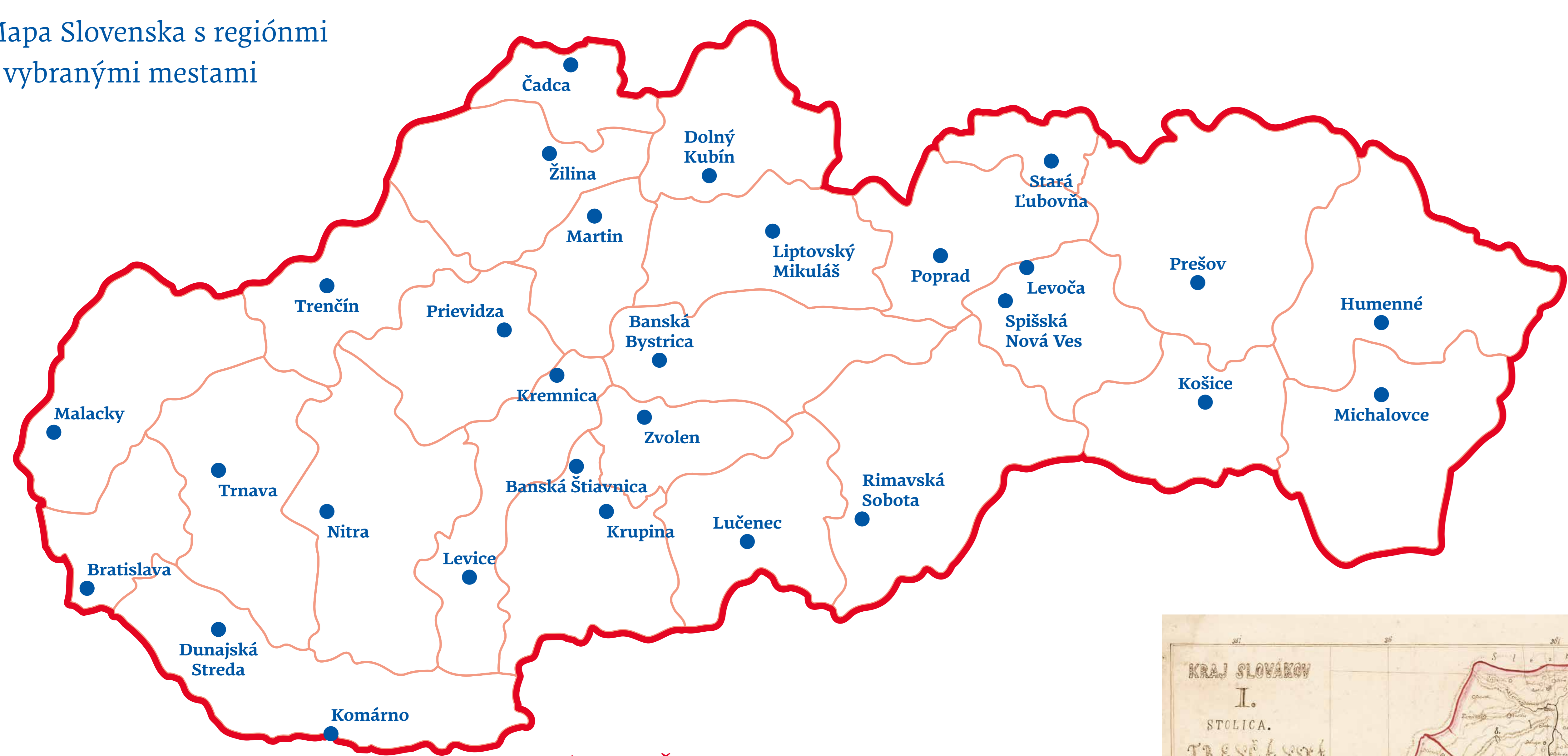

Písanka krasopisu Ľudovíta Štúra z čias štúdia v Győri.

ÚLOHA
► Vyskúšajte si krasopisne napísať svoje meno

ÚLOHA
► Ako sa volali otec a matka Ľ. Štúra? Koľko mal bratov a koľko sestier? ► Skúste z rodokmeňu zistiť, či sa Ľ. Štúr mohol stretnúť s deťmi svojho brata Jána.

Mapa Slovenska s regiónmi a vybranými mestami

► Aj Ľ. Štúr si vlastnoručne kreslil mapy. Skúste ich nájsť na výstave. Ako sa nazývali stolice, ktoré nakreslil? Porovnajme ich s mapou Slovenska. Ktoré súčasné regióny do týchto stolíc patrili?

ÚLOHA
► Poznáte súčasné názvy regiónov Slovenska? Skúste na tabuľku doplniť čo najviac z nich.

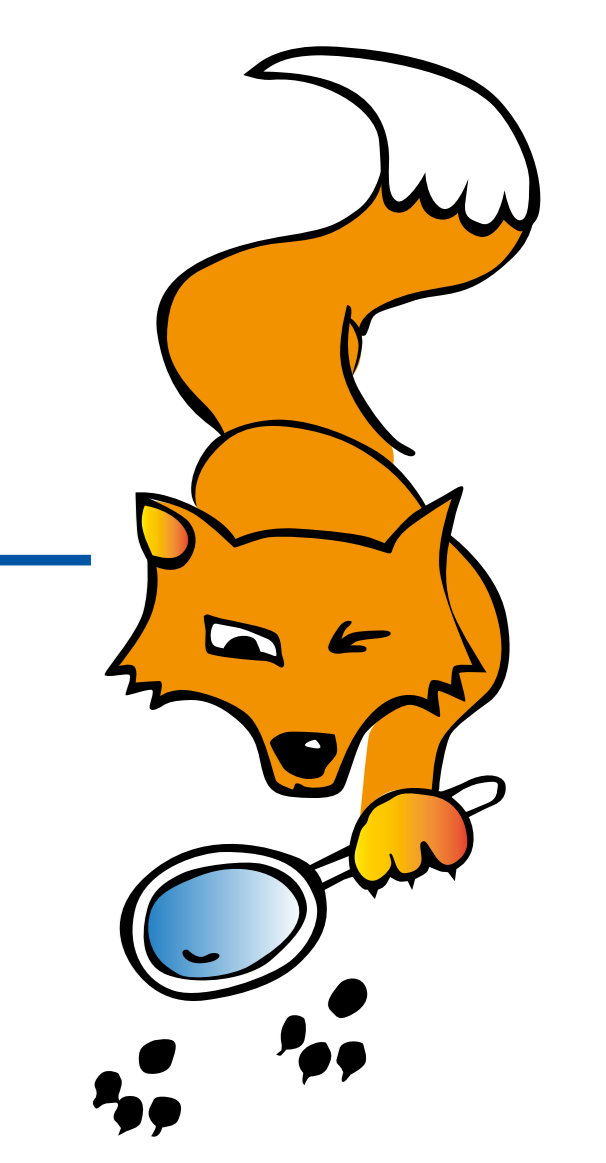
Imprimatur	Dignitate et Nominis	Actus	Legis Nominis	Patris, Mater vel Cognome vel Provincia	Virtus ratio	Virtus gratia futurum	Actus in Tempore	Abstractio	Clasificatio
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

Zápis Ľudovíta Štúra v matrike Evanjelického lýcea v Bratislave zo septembra 1829

ÚLOHA
► Porovnajme vyučovanie v školách. Aké predmety sa učili žiaci, keď chodil Ľ. Štúr do školy a aké predmety sa vyučujú dnes? ► Koľko mal Štúr vtedy rokov?

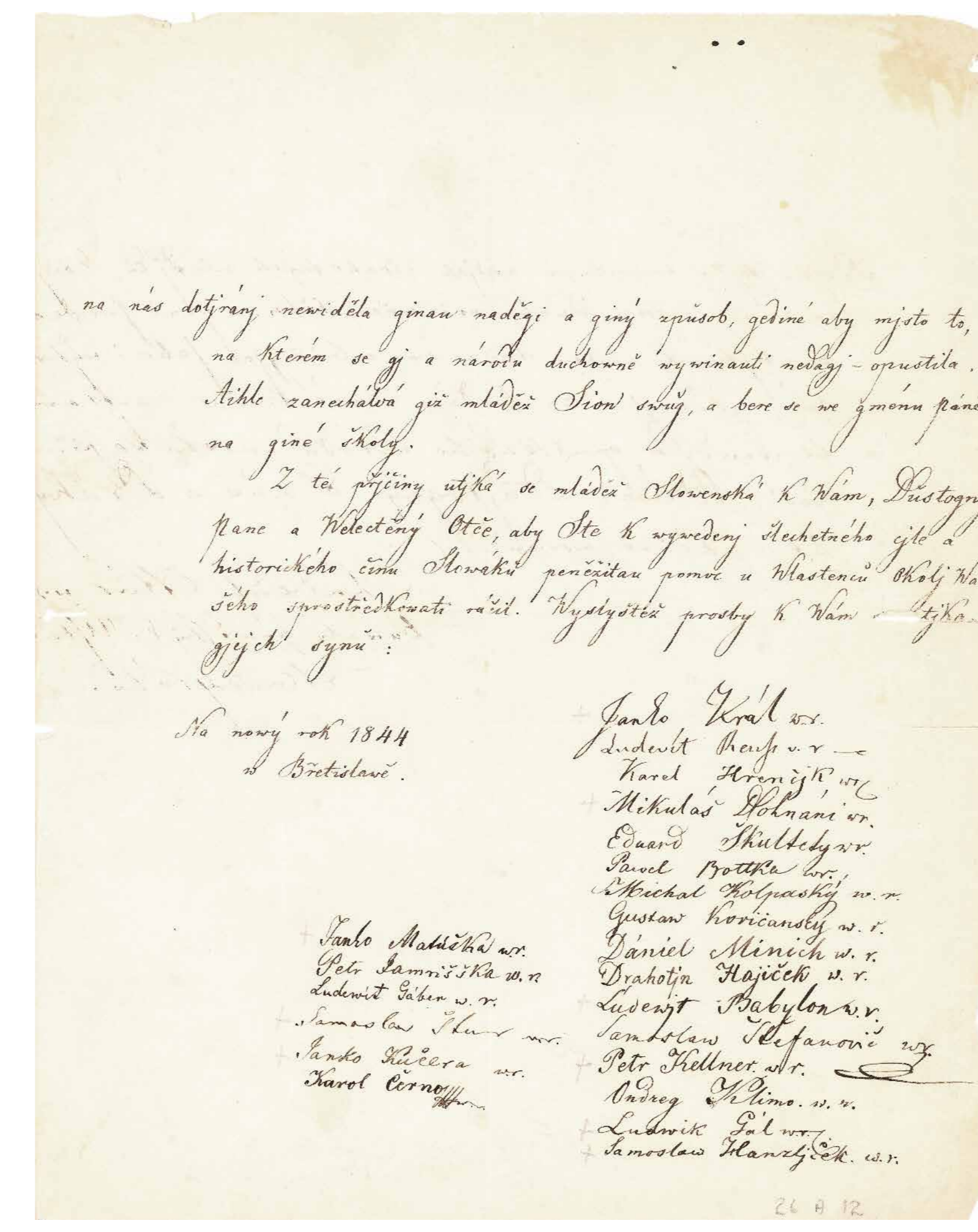
ŠTÚR A VZDELÁVANIE

ÚLOHA
► Nájdite na výstave obrázky miest, v ktorých študoval Ľudovít Štúr. Vypíšte ich názvy na tabuľku a doplňte názov mesta, v ktorom študujete vy.

POZRITE SI FILM
► Ľ. Štúr pokračoval v štúdiu na Evanjelickom lýceu v Bratislave. Kedy to bolo?

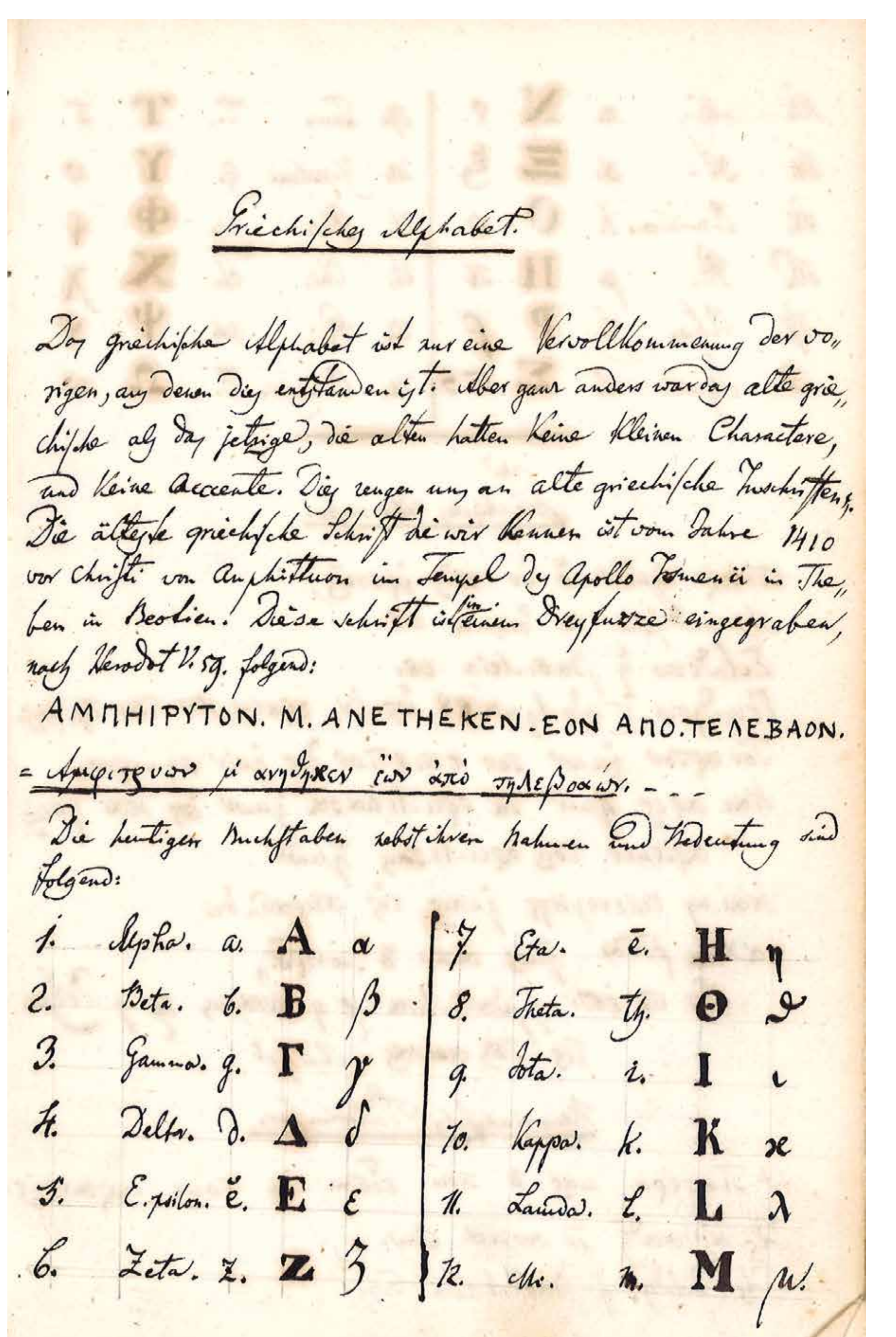
Štúrovci

Zoznam študentov, ktorí sa rozhodli na protest proti odvolaniu Ľudovíta Štúra odísť študovať do iných miest, 1844

NÁMET NA DISKUSIU
► Čím si dokázal Ľ. Štúr tak získať svojich študentov, že po jeho odvolaní aj oni odišli zo školy? Spravili by ste kvôli svojmu učiteľovi to isté? Odôvodnite svoj postoj/svoje rozhodnutie.

ruština		gréčtina	
1	а	Α	α
2	б	Β	β
3	в	Γ	γ
4	г	Δ	δ
5	д	Ε	ε
6	е	Ζ	ζ
7	ж	Η	η
8	з	Θ	θ
9	и	Ι	ι
10	к	Κ	κ
11	л	Λ	λ
12	м	Μ	μ
13	н	Ν	ν
14	о	Ο	ο
15	п	Π	π
16	р	Ρ	ρ
17	с	Σ	σ
18	т	Τ	τ
19	у	Υ	υ
20	ф	Φ	φ

ÚLOHA
► Napíšte na tabuľku meno ADAM podľa písmen abecedy v zošite Viliama Paulinyho-Tótha, študenta Evanjelického lýcea v Bratislave z roku 1844